

Auschwitzin sanoma

Auschwitzin kuolemanleirin löytymisestä kuluneet 50 vuotta eivät ole vähentäneet tapahtumien kammottavuutta. Missä Jumala oli silloin, ja mitä voimme oppia holokaustista? Näin kysyvät Darmstadtin evankelisen Mariasisarkunnan brittiläiset ja amerikkalaiset sekä muut ulkomaiset sisaret.

Kärsimystentäyteisen elämän heikentämänä Paula kulki vaivalloisesti holokaustin muistomuseossa. Traagiset tapahtumat levittäytyivät hänen eteensä seinä seinältä, jotka olivat täynnä todistusaineistoa hirvittävästä vainoista. Eräs luonnollisessa koossa oleva valokuva herätti erityisesti Paulan huomiota. Lähemmäksi tultuaan hän yhtäkkiä parahti jääden seisomaan kuin paikoilleen juuttuneena. Paula näki oman kuvansa...

Satunnainen vierailu erään kibbutsin ghettomuseossa palautti Puolan juutalaisen muistot: Varsovan gheton epäinhimilliset olosuhteet, yhä kasvava jännitys, perheenjäsenten julma kuolema, hänen omien pienten lastensa katoaminen, kun heidät vietiin tuntemattomaan määräraikkaan. Vuoden 1942 alussa tämä 23-vuotias nainen oli perheensä ainoa eloon jäänyt. Eräs myötätuntoinen puolalainen kristitty uskalsi vaarantaa oman henkensä ja tarjosi kellaristaan piilopaikan hänelle sekä kolmellekymmenelle seitsemälle muulle, pääasiassa juutalaiselle. Mutta tilanteen kärjistyessä hän pyysi heitä kaikkia lähtemään, koska hänellä ei ollut enää toiveita heidän eikä oman perheensä henkiin jäämisestä.

Pysytelyään piilopaikassa vain yksitoista päivää Paula uskaltautui gheton kaduille. Hänet otettiin heti kiinni ja lähetettiin Maidanekin kuolemanleirille. Siellä hän joutui kärsimään suurta julmuutta ja häväistystä, häntä käytettiin jopa huonomaineisen natsilääkäri Mengelen kokeisiin... Mutta tässä maanpäällisessä helvetissä Jumala oli läsnä ja piti suojelevan kätensä Paulan yllä, kuten hän myöhemmin todisti.

Jos jollakin olisi oikeus olla katkera, niin varmasti Paulalla. Hän oli menettänyt perheensä ja kotinsa hirvittävässä olosuhteissa. Hän oli käynyt läpi ennennäkemättömiä julmuuksia ja sen jälkeen hänen täytyi aloittaa kaikki aivan alusta Israelissa. On käsittämätöntä, ettei hän ollut katkera vihollisiaan kohtaan. Kun hän kertoi meille elämäntarinansa, ei ollut havaittavissa kaunan häivääkään. Paula, joka oli kutsuttu todistajaksi Eichmannin oikeudenkäyntiin ja jolla oli etuoikeus sytyttää ensimmäinen kynttilä holokaustin vuotuisessa muistojuhlissa Yad Vashemissa (holokaustin muistomuseo Jerusalemissa), oli täysin vapaa katkeruudesta. Hän jopa pyysi meitä kaikkia taputtamaan käsiämme ja laulamaan "Hevenu shalom alechem" (Me teille rauhaa toivomme).

Yksi viimeisiä muistojamme Paulasta liittyy erääseen Saksassa vuonna 1985 pidettyyn kristilliseen konferenssiin. Se järjestettiin Nürnbergissä alueella, jossa kolmannen valtakunnan aikana kymmenentuhannet ihmiset kokoontuivat kuuntelemaan natsien tiedonantaja. Paula seisoi samalla korokkeella, jolla Hitler oli tasan 50 vuotta aikaisemmin julkaissut Nürnbergin lait. Hän levitti käsivartensa ja sanoi: "Rakastan teitä kaikkia! Te olette veljiäni ja sisariani."

On ymmärrettävää, ettei jokaisen ole yhtä helppoa antaa anteeksi. Eräs korkea israelilainen virkamies, Auschwitzista hengissä selviytynyt entinen rabbi, joka oli pettynyt uskontoon ja ihmisiin, oli vannonut, ettei enää koskaan puhuisi sanaakaan saksaa. Mutta hän oli syvästi liikuttunut, kun sisarkuntamme perustaja, äiti Basilea Schlink, pyysi häneltä sydämestään anteeksi kansansa syyllisyyttä. Seuraavina kuukausina hän tuli elävään uskoon ja vähän ennen kuolemaansa hän näki näyssä Messiaan. "Hänen silmänsä! Hänen silmänsä! En koskaan unohda niitä silmiä", hän sanoi yhä uudelleen.

Onko saksalaisten katumuksen ja juutalaisten hengellisen avoimuuden välillä yhteyttä? Benjamin Berger, Israelissa elävä messiaaninen juutalainen, arvelee näin olevan. Käydessään hiljattain luonamme hän kertoi meille vierailustaan Auschwitzissa. Siellä hän oli kokenut, että viattomien veri yhä vielä huutaa taivaaseen asti. Hän arveli, että saksalaisten kyyneleet menneisyyden tähden auttaisivat siirtämään pois sen valtavan vuoren, joka estää juutalaisia ymmärtämästä ja uskomasta. Tämän vahvistavat myös mielipidetutkimukset, joista käy ilmi, että holokausti on juutalaisille suurin este uskoa Jumalaan.

Toisen maailmansodan jälkeen perustetulle sisarkunnallemme on ollut tunnusomaista katumus kansallisen syyllisyytemme, erityisesti juutalaisia kohtaan tehtyjen rikosten, tähden. Käytännössä tämä on ilmennyt monella tavalla. Esimerkiksi saksalaiset sisaremmme ovat palvelleet vapaaehtoisina israelilaisissa sairaaloissa tai tarjonneet majapaikan muutamille juutalaisille todistajille 1960-luvulla Frankfurtissa pidetyn natsioikeudenkäynnin aikana.

Äiti Basilealla oli kaipaus saada hyvittää jotain juutalaisille menneisyyden tähden. Niinpä hän vuonna 1961 avasi talon myös Jerusalemissa. Keskitysläisillä kärsineet juutalaiset voivat tulla kauniissa ympäristössä sijaitsevaan Beth Abraham -taloon virkistymään joksikin aikaa. Päivittäiset Vanhan testamentin aiheita käsittelevät hartaushetket ovat auttaneet monia juutalaisia löytämään jälleen uskon isiensä Jumalaan. Tutkiessaan juutalaisvainojen pitkää historiaa, faraiden aikaisesta pakkotyöstä alkaen, he huomaavat, että Jumalan liitto heidän kanssaan on yhä voimassa. Hän ei ole milloinkaan hylännyt heitä.

Rakkauden osoitus voi olla kuin pisara balsamia, vaikka emme koskaan voikaan parantaa haavoja. Eräs vieraamme, tarkkaavainen, mutta hiljainen kuuntelija, ei ollut osallistunut yhteenkään keskusteluun. Mutta huomattuaan lautasliinansa päällä pienen käsityönä valmistetun linnun hän alkoi avata sydäntään. Kauan torjutut tunteet nousivat pintaan muistojen palautuessa: Kun hänen täytyi astua riviin natsien ammuttavaksi, hän oli rukoillut: "Oi, anna minun olla pieni lintu, joka lentää pois." Selittämättömästi syystä hän pelastui. Pientä koristelintua katsoessaan hänelle tulivat eläviksi muistot, jotka yhä painoivat hänen mieltään. Tästä alkoi parantumisprosessi.

Mitä holokaustilla on sanottavana meille nyt, kun entisillä keskitysläisillä, joiden vapauttamisesta on kulunut 50 vuotta, pidetään muistojumalanpalveluksia?

Äiti Basilea kirjoittaa kirjassaan "Israel, Mein Volk" (Israel, Minun kansani): "Voimmeko me saksalaiset oikeastaan enää kulkea iloiten isänmaamme vapaan taivaan alla, päivällä auringonpaisteessa ja yöllä tähtitaivaan alla, tuntematta häpeää? Eikö meidän tule aina muistaa, että vain vähän aikaa sitten saman taivaan alla, kansamme keskuudessa, valtavat tulenlieskat nousivat miljoonien ihmisten palavista ruumiista? Eivätkö nämä tulenliekit olleet kuin epätoivon huuto, kuin syyttämään nostettu sormi?..."

Katumuksen kyyneleitten virran tulisi ensin peittää juutalaisten joukkohaudat... Kuinka voisimme paeta Hänen vihaansa, minne voisimme kätkeytyä elävän Jumalan vihalta niin kauan kuin näin ei ole tapahtunut? Vaikka menisimme merten ääriin, sielläkin Hänen kätensä tarttuisi meihin, ja kaikkialla Hänen huutonsa tavoittaisi meidät: 'Missä on veljesi Abel? Missä on veljesi Israel? Missä hän on?' Silloin Jumala osoittaisi Auschwitzia, Treblinkaa, Maidanekia, Belzecia, Gross-Rosenia, Sobiboria, joissa savupiiput tuprusivat."

Mikä on holokaustin sanoma maailmalle? Monet juutalaiset ovat ilmaisseet pelkonsa, että se, mitä tapahtui kerran, voisi tapahtua uudelleen. Eräs katolinen arkkipiispa totesi: "On sanottu, ettei Auschwitzin jälkeen voisi enää uskoa Jumalaan. Mielestäni asia on pikemminkin päin vastoin: Auschwitz osoittaa meille, mihin ihmiset päätyvät halveksiessaan Jumalaa ja Hänen käskyjään ja korottaessaan oman tahtonsa ehdottomaksi laiksi.

Jumalan halveksimista seuraa pian ihmisen halveksiminen. Auschwitz opettaa meille tämän ikuisen totuuden, joskaan ei valitettavasti viimeistä kertaa." Eräs puolalainen vieraamme, joka oli kärsinyt tavattoman paljon toisen maailmansodan aikana, huomautti, että natsismin nousu olisi voinut tapahtua missä maassa tahansa.

Hitler ei olisi pystynyt toteuttamaan suunnittelemaansa juutalaisten joukkotuhoa, elleivät melkein kaikki maailman kansat olisi olleet niin välinpitämättömiä. Heinäkuussa 1938 pidettiin Evianissa, Ranskassa, kansainvälinen pakolaiskonferenssi, jonka presidentti Roosevelt oli kutsunut koolle keskustellakseen nimenomaan Euroopan juutalaisten kohtalosta. Kolmestakymmenestä kansakunnasta ainoastaan kolme tarjoutui vastaanottamaan muutamia tuhansia juutalaisia. Natsivakoilijat tiedottivat Hitlerille: "Tehkää juutalaisille, mitä vain tahdotte; kukaan maailmassa ei halua heitä." Pian tämän jälkeen seurasi "kristalliyö".

Tiukkojen maahanmuuttolakiensa vuoksi kanadalaiset ja amerikkalaiset jättivät holokaustin aikana lukemattomat juutalaiset oman onnensa nojaan, kuten kirjassa "None is too many" on todistettu. (Kirjan nimi suomennettuna "Ei yhtään - sekin olisi jo liikaa" oli tuntemattoman kanadalaisen virkailijan vastaus, kun häneltä kysyttiin, kuinka monta juutalaista Kanada ottaisi vastaan sodan jälkeen.)

Myös Sveitsi sulki rajansa. Liittoutuneet pitivät selostuksia juutalaisten seurakuntien perusteellisesta hävittämisestä kaasukammioissa merkityksettömänä pikkuasiana tai eivät uskoneet lainkaan selostusten todenperäisyyteen.

Jo ennen sotaa saksalainen poliitikko Carl Goerdeler, joka myöhemmin teloitettiin natsihallituksen vastustajana, oli varoittanut useamman kerran Britannian, Ranskan ja Amerikan hallitusta Hitlerin päätöksestä hävittää ensin juutalaiset ja sitten kristityt. Häneen suhtauduttiin epäillen tai häntä vastustettiin avoimesti: Hyvä isänmaanystävä ei anna ilmi omaa hallitustaan. Hänen sanojaan, samoin kuin erään toisenkin kolmannen valtakunnan marttyyrin sanoja, pidettiin karkeana liioitteluna. Myönnytyspolitiikkaa pidettiin parempana.

Brittihallitus teki kompromisseja omien kansallisten etujensa vuoksi, perui juutalaisille antamansa lupaukset ja sulki kovasydämisesti ovet tuhansilta juutalaispakolaisilta, jotka kolmannen valtakunnan aikana tai vähän sen jälkeen etsivät turvapaikkaa Palestiinasta.

Pakolaislaiva *Struman* traagisen uppoamisen tulee säilyä brittiläisen kansakunnan ainaisessa muistossa. Koska britit eivät päästäneet laivaa Israelin satamaan, alus upotettiin torpedoilla Mustalla merellä talvella 1942. Ainoastaan yksi laivan 769 pakolaisesta selvisi hengissä. Ja nykyisin brittiläinen professori Irving väittää holokaustin olevan vain tarua.

Syksyllä 1938 yritti 53 itävaltalaista juutalaispakolaista päästä laivalla Suomeen. Laiva käännettiin Helsingin satamasta takaisin Saksaan. Jatkosodan aikana useat Suomen juutalaispakolaisista passitettiin työleireille Lappiin. 1942 kahdeksan pakolaista karkotettiin Saksaan, ja vain yksi heistä selvisi hengissä keskitysleiriltä. Suomalaisina emme myöskään saa unohtaa, että maamme juutalaiset saivat kansalaisyhteisyydet vasta vuonna 1918, viimeisenä Euroopan maista. He joutuivat kamppailemaan yli 45 vuotta vapautuakseen heitä koskevista rajoituksista. *

Kristikunta kokonaisuutena on vastuussa siitä, että Kristuksen nimi ja risti ovat juutalaisille vastenmielisiä ja että pitkäperjantai on heille vuoden kauhein päivä. Julmuuksien luetteloon mahtuvat ristiretket, inkvisitio, ghetot ja pogromit.

Äiti Basilea viittaa siihen, miten harmittomasti kaikki alkoi. Teologien keskuudessa heräsi epäilyä, olisivatko juutalaiset vielä liiton kansaa. Eivätkö kristityt olleet ottaneet heidän paikkansa uuden liiton kansana? Kristillinen kirkko hengellisti ja riisti itselleen kaikki Israelille lausutut siunauksen lupaukset ja jätti juutalaisille vain tuomion uhkaukset.

Nämä ovat ns. "korvausteologian" perusajatuksia, ja tämä eksytys vaikuttaa keskuudessamme meidän päiviimme asti. Mutta apostoli Paavali painottaa, ettei Jumala ole hylännyt valittua kansaansa. Hän kehottaa pakanakristittyjä: "...älä ylpeile oksien rinnalla... et sinä kuitenkaan kannata juurta, vaan juuri kannattaa sinua... Älä ole ylpeä, vaan pelkää!" (Room. 11:18-20)

Jos rakastamme Jeesusta, rakastamme myös kansaa, jota Hän rakastaa. Jumalan sana pysyy ikuisesti voimassa: "Siunattu olkoon, joka sinua siunaa, kirottu, joka sinua kiroaa!" (4. Moos. 24:9) Samantapaisia Raamatun kohtia ovat myös Sak. 2:8, Jes. 63:9 ja Matt. 25:40.

Surullinen totuus on, kuten äiti Basilea edelleen mainitsee, että emme ole syyllisiä ainoastaan sen tähden, että emme ole rakastaneet juutalaisia, vaan armottomuudessamme olemme antaneet heille vääristyneen kuvan Herrastamme, jota sanomme palvelevamme.

Eikö olekin murheellista, että juuri me, anteeksiannosta ja armosta puhuvat kristityt, emme yleensä ole edes tietoisia syyllisyydestämme Jumalan valittua kansaa kohtaan?

Kun Auschwitzista on kulunut nyt viisikymmentä vuotta, käytäkäämme tilaisuutta hyväksi ja osoittakaamme juutalaisille ystävällisyyttä, tukea ja rakkautta. Monet heistä kärsivät yhä, eivät vain menneisyyden, vaan myös nykyisten vihamielisyyksien tähden.

Pieni tapahtuma eräessä Natanian hotellissa, Israelissa, havainnollistakoon asiaa: Pieni joukko saksaa puhuvia pyhiinvaeltajia lauloi sapattiaamuna ja rukoili Israelin puolesta. Hotellissa olleet Ranskan juutalaiset, jotka ymmärsivät lauluista ainoastaan sanan "shalom", tulivat uteliaiksi. Tulkin välityksellä he tiedustelivat, miksi kristityt laulavat heprealaisia lauluja.

Kun pyhiinvaeltajat kertoivat rakkaudesta Israeliin ja kaipauksestaan voida hyvittää menneisyyttä, joutuivat juutalaisnaiset yhä enemmän ymmälle. "Emme ole vielä koskaan kuulleet, että kristityt rakastaisivat meitä. Tulemme tänne kerran vuodessa ollaksemme oman kansamme keskuudessa, jossa meitä ei vihata." Silloin eräs sairaanhoitaja pyysi heiltä kyynelsilmin anteeksi. "Älkää itkekö! Ette te ole pahoja!" esteli yksi heistä.

Nyt itkivät jo kaikki juutalaisnaiset. Hotellin aulassa tehtiin sydämellisesti halaten sovintoa ja vaihdettiin osoitteita...

Miten osuvia ovatkaan profeetta Jesajan sanat meidän aikanamme: "...tasoittakaa kansalle tie, tehkää, tehkää valtatie, raivatkaa kivet pois" (Jes. 62:10). Katumuksemme, parannuksemme ja rukouksemme voivat auttaa raivaamaan pois nuo kivet ja tasoittamaan tien Jumalan valitulle kansalle.

* Lähteet:

Suominen Elina, *Kuoleman laiva S/S Hohenhörn - juutalaispakolaisten kohtalo Suomessa*, WSOY, 1979 sekä Torvinen Taimi, *Kadimah - Suomen juutalaisten historia*, Kustannusosakeyhtiö Otava, 1989

© Evankeliset Mariasisaret, Darmstadt, Saksa